

GOOIMEERKUST

Wolfskamer - Naarder Eng - Magdalenabos - Eukenberg

Beginpunt: In Huizen bij het parkeerterrein aan het eind van de IJsselmeerstraat links, waar campers geparkeerd staan (zie kaartje).

Duur van de wandeling: ± 1½ uur. De wandeling is niet geschikt voor wandelwagens en rolstoelen.

Om kinderen zoveel mogelijk bij de wandeling te betrekken zijn in de tekst enige vragen en opdrachten opgenomen. De antwoorden staan achterin het boekje. Het is verstandig om een verrekijker mee te nemen. Vogels in de rietzoom en op het Gooimeer kunnen dan "dichterbij" gehaald en de naam eventueel met een goed vogelboekje opgezocht worden.

INLEIDING

De wandeling voert door een gevarieerd landschap met een kuststrook, bos, bouwland en heuveltjes. Op verschillende plaatsen heeft u zicht op het Gooimeer.

Vóór de inpolderingen, waarbij de Flevopolders ontstonden, was het Gooimeer onderdeel van het IJsselmeer. Daarvoor heette het Zuiderzee. In de Romeinse tijd werd het Flevomeer genoemd en nog vroeger Almere, wat "overal water" betekent. De Zuiderzee was een echte binnenzee met zonnende zeehonden op stranden en zandbanken. De beroemde zuiderzeeharing kwam in ontelbare aantallen in het ondiepe water kuit schieten. De haring was dan een gemakkelijke buit voor onder meer Huizer vissers. Nu herinnert o.a. de gemeentebotter "Janus Kok", de HZ 108 (ligplaats in de oude haven van Huizen) aan deze periode. In 1932 werd de Zuiderzee van de Waddenzee afgesloten door de Afsluitdijk. Het IJsselmeer ontstond. De invloed van eb en vloed was verdwenen. Het water werd snel zoet.

Door de inpoldering in de jaren zestig ontstonden de randmeren, o.a. het Gooimeer. Nu geven het zoete water, de breder wordende rietzoom, het weiland, moerasbos, naald- en loofbos en de graanakkers met houtwallen vlak bij elkaar interessante ontwikkelingsmogelijkheden voor flora en fauna.

ROUTE

Aan de IJsselmeerstraat, na het parkeerterrein, begint een fietspad.

1. Na het parkeerterrein begint een fietspad. Volg dit fietspad ca 50 m. Ga dan, voor het bordje trimparcours, schuin naar rechts over het zandpad richting hek. Het zandpad blijven volgen langs de afrastering.

Langs het water bevindt zich een rietzoom. Het gebied is aan het verlanden.

Vraag 1: Waar wordt afgemaaid riet voor gebruikt ?

Langs het pad groeien o.a. kruisdistel en links zandhaver (een grijsblauwe grassoort). Beide planten zijn nog overblijvers van de kustflora van de vroegere Zuiderzee.

Opdracht: Probeer langs het zandpad een kruisdistel te vinden en voel zijn stekels.

Vraag 2: Waarom heeft een plant stekels?

kruisdistel

Achter het hek in het weiland groeit zeer veel pitrus, een hoge biesachtige plant. Deze plant gedijt goed in vochtige zurige grond. Deze plant is bij uitstek geschikt voor vlechtwerk.

Vraag 3: Waarom heet deze plant pitrus?

- a) omdat er veel pitten in zitten.
- b) omdat het een sterke plant is.
- c) omdat het merg als lampenpit

pitrus

gebruikt werd.

In het weiland ziet u mogelijk een blauwe reiger, een houtduif of een zwarte kraai. U kunt ook een konijn of een fazant tegenkomen. Net boven het riet schommelt soms een bruine kiekendief in de straffe wind. Links staan beuken, kamperfoelie, lijsterbes en brem

2. Het zandpad maakt aan het eind een bocht naar links. Bij een paal met een gele pijl naar links (rechts ziet u een hek van een vogelbroed en – rustgebied). U gaat hier omhoog naar het fietspad, en dan na ca 50 m rechts-af het bospad in. (Naarder Eng)

Langs het pad ziet u hoog in de berkenbomen kluwens van kleine takjes bij elkaar. Het lijken nestjes, maar dat zijn het niet.

Vraag 4: Hoe worden ze genoemd?

- a) bokkenpruik
- b) heksenbezem
- c) elfenhaar

Ze ontstaan doordat een schimmel van het geslacht *Taphrina* door de bast naar binnen dringt en de slapende knoppen tot uitlopen aanzet.

Amerikaanse vogelkers

De ondergroei van het Magdalenabos, een bos met grove dennen, bestaat hier voor een groot deel uit bramen en Amerikaanse vogelkers of "bospest". Deze struik is afkomstig uit het oosten van Noord-Amerika. Als sierboom ingevoerd, begon hij aan het eind van de 19e eeuw op enige plaatsen in Nederland te verwilderen. Omdat zijn strooisel snel verteert, werden aan dit gewas bodemverbeterende kwaliteiten toegedicht. In de 20e eeuw werd een kreupele, nauwelijks tot een boom uitgroeïende vorm van Amerikaanse vogelkers te pas en te onpas als vulhout in productiebossen en voedselarme grond aangeplant. De gemakkelijke na-

tuurlijke verspreiding heeft ertoe geleid dat deze kers op veel plaatsen overheersend optreedt en zo de inheemse planten verdringt. Het Goois Natuurreservaat (GNR) probeert dit weer tegen te gaan, b.v. door de struiken af te zagen of uit te spitten. Ook begrazing door runderen wordt toegepast.

Hier en daar langs het pad groeit een plant, die zich langs een boom omhoog slingert. 's Avonds verspreiden de bloemen een heerlijke geur.

Vraag 5: Hoe heet deze klimplant?

- a) klimop
- b) wingerd
- c) kamperfoelie

3. Pad blijven volgen (zijpaden negeren) naar het uitzichtpunt van het Magdalenabos over het water: de Aalberg (rechts van het pad).

Vraag 6: Hoe heet het water waar je op uitkijkt ?

Vraag 7: Hoe heet de stad aan de overzijde van het water ?

- a) Lelystad
- b) Amsterdam
- c) Almere

Opvallend is het hoogteverschil. U staat hier op de laatste uitloper van de Gooise stuwwal, die ontstaan is in de voorlaatste ijstijd (ongeveer 150.000 jaar geleden), toen reusachtige ijsmassa's de ondergrond van zand en grind opstuwden. Zo ontstonden ook de Veluwe en Utrechtse Heuvelrug.

Door werking van de zee kwam veel zand in het water terecht. Daardoor is het hier zo ondiep.

De vissers vangen nu andere vissen dan vroeger, doordat het water "zoet" geworden is.

Vraag 8: Welke vis eet jij wel eens en zwemt die hier ook ?

Vraag 9: Hoe komt het dat het water "zoet" geworden is ?

Met een kijker in de hand heeft u grote kans fuut, meerkoet en diverse eendensoorten waar te nemen.

In de winter zijn de randmeren belangrijke verblijfplaatsen voor trekvogels. Regelmatige wintergasten zijn: smient, tafeleend en kleine zwaan.

4. Naast het uitzichtpunt naar beneden afdalen naar het fietspad. Hier linksaf. (bij paaltje 46 met gele pijl)

Langs het fietspad staan veel wilgenbomen. Ze zijn gemakkelijk te herkennen aan de lange smalle bladeren. Deze bladeren bevatten salicylzuur. Dit werd vroeger gebruikt als conserveermiddel. Tegenwoordig wordt het synthetisch bereid en dient het als grondstof voor aspirine.

Vraag 10: Welke boom heeft tenen ?

- a) wilg
- b) populier
- c) esdoorn

Vraag 11: Waar gebruikt men deze tenen voor ?

Achter en onder de afrastering van het kampeerterrein (NTKC) groeit onder andere brandnetel, hondsdrif en ook een kleine varensort: de eikvaren.

Opdracht: Kijk aan de onderkant van de varenblaadjes of je er bruine bobbels op kunt ontdekken.

Vraag 12: Wat zijn dat voor bobbels ?

- a) roestplekjes
- b) vlieganeitjes
- c) sporendoesjes

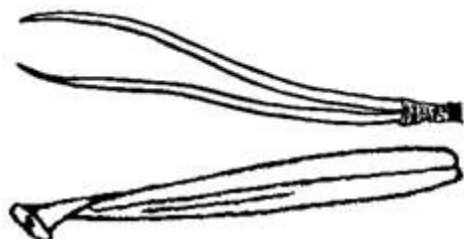

5. Rechtdoor blijven lopen, ook voorbij bordje eigen weg. Bij paaltje 17 schuin links en langs de afrastering omhoog.

6. Bij paaltje 16 rechtsaf langs de bosrand. Links aanhouden.

Opdracht: Raap hier links wat naalden op.

Vraag 13: Hoe kun je zien dat het naalden van een den zijn en niet van een spar (zie tekening)?

7. Aan het eind van de bosrand links de trap omhoog, de Eukenberg op.

Vraag 14: Hoe hoog schat je deze berg ?

- a) 14,3 m.
- b) 28,4 m.
- c) 43,6 m.

Er liggen verscheidene bergjes in deze omgeving, zoals Tafelberg, Trappenberg en Sijsjesberg. Deze bergjes zijn waarschijnlijk door de mens opgeworpen.

Iets naar het westen ligt de vijverberg. Hier lag een paar honderd meter verder in het Gooimeer het oude stadje Naerden. Het was een "Kabeljauws nest" dat in 1350 door een bende "Hoeken" uit Utrecht en Amersfoort werd aangevallen, geplunderd en uitgebrand. Het verwoeste en verlaten stadje raakte na verloop van tijd overspoeld door zeewater.

De bevolking trok hogerop en vestigde zich tijdelijk bij de Eukenberg (aan de voet hiervan heeft men veel 14e eeuwse aardewerk gevonden).

8. Aan de andere zijde de berg verlaten, linksaf en de rode pijl van paaltje 12 volgen.

9. Bij paaltje 13 rechtdoor (niet de pijlrichting volgen).

10. Einde pad schuin naar rechts gaan. Bij T-kruising naar rechts en bij volgende T-kruising naar links (niet de richting van paaltje 25 volgen).

U passeert hier enige akkers die behoren tot de Naarder Eng.

Vraag 15: Wat is een eng ?

- a) een eng is een stuk land waar je enge geluiden hoort.
- b) een eng is een donker bos.
- c) een eng is een stuk grond, waarop de boer zijn gewassen verbouwt.

Vraag 16: Noem één akkerkruid en één vlinder, die op akkers kunnen voorkomen.

Vraag 17: Waar wordt gewoon brood van gemaakt.

- a) rogge
- b) gerst
- c) tarwe

11. Bij het grote kruispunt rechtdoor blijven gaan, langs twee slagbomen, breed zandpad tussen hoge bomen volgen.

Vraag 18: Hoe heten deze bomen ?

Opdracht: Zoek een blad en een vrucht van deze boom.

In de Naarder Eng werd vroeger behalve aan landbouw ook aan een heel bepaalde vorm van bosbouw gedaan. Kleine houtwallen zorgden voor afscheidingen, windvang en voor hakhout. Er lagen eikenhakhoutbosjes die werden geëxploiteerd voor de opbrengst van takhout, eikenschors en paalhout.

Het takhout werd gebruikt in de bakkersoven. De eikenschors om er een leerlooimiddel, de run, uit te halen en het paalhout diende voor afrasteringen en ander boerderijgebruik. Na 7 jaar kon er geoogst worden. De stammen, die opgeschoten waren uit de oude eikenstobbe, werden afgehakt en de overblijvende stoof of stobbe kon opnieuw uitlopen. Er kwamen uit de slapende knoppen nieuwe uitlopers. De beste ervan liet men staan om later weer te oogsten.

De toepassing van eikenhakhout raakte in onbruik doordat het economisch geen nut meer had. De meeste bossen werden toen omgevormd tot naaldhoutbos.

Soms werd het een

eikenspaartelgenbos; daartoe werd de mooiste telg (loot of stam) gespaard om boom te worden. De rest werd weggezaagd.

12. Steeds rechtdoor blijven gaan (zijpaden negeren).

13. Einde zandpad, fietspad oversteken (bij overgang bos naar veld). Het open veld achter de sportterreinen in de lengte doorlopen tot aan het brede pad, hier rechts terug naar het beginpunt.

EINDE WANDELING

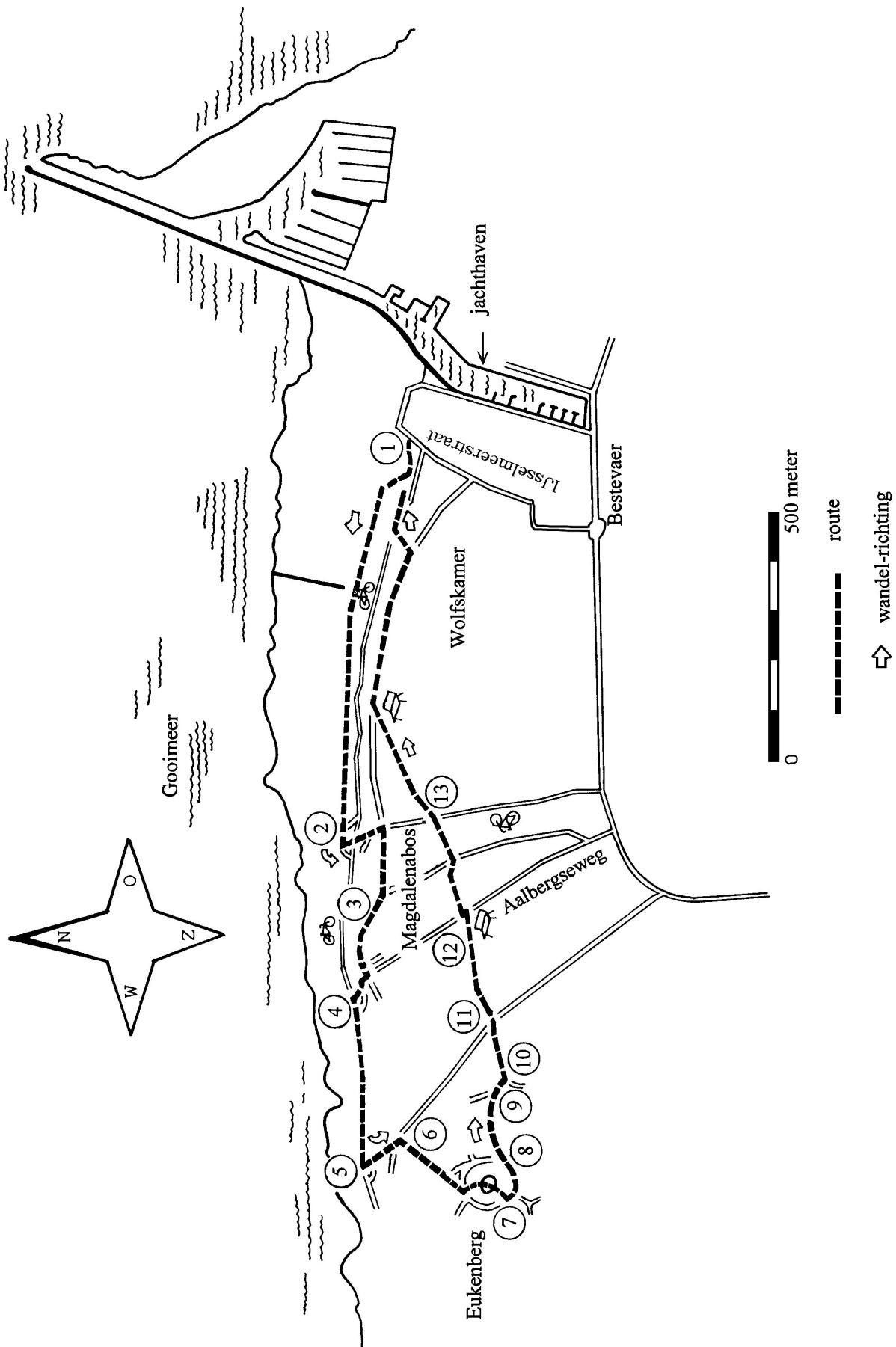
NAWOORD

Het is interessant om door te lopen en een kijkje te nemen in de oude haven van Huizen. Als eerste zal uw blik getrokken worden door de kalkovens, die daar aan de voet van de pier uit nostalgische overwegingen zijn herbouwd. Het verhitten van schelpen, om kalk te winnen, kan worden beschouwd als de oudste industrie van Huizen. Het restaurant dat er ge-

bouwd is, nodigt u uit tot rusten, evenals het verderop gelegen restaurant, De Haven van Huizen, dat gevestigd is in een oude visrokerij, waar vroeger de gevangen haringen werden verwerkt tot goudglanzende bokkingen. In de haven kunt u misschien de eerdergenoemde botter de "Janus Kok" ontdekken. Al met al de moeite waard, om even te gaan kijken. Veel plezier !!

ANTWOORDEN

- 1 Afgemaaid riet wordt als dakbedekking gebruikt.
- 2 Een plant heeft stekels om zichzelf (en soms andere planten in zijn omgeving) tegen vraat van dieren te beschermen.
- 3 c Het merg van de pitrus werd, gedrenkt in schapenvet, als lampenpit gebruikt.
- 4 b Heksenbezem. Komt vooral voor op berken, maar ook wel op andere boomsoorten zoals kers, meidoorn, grove den, fijnspar en lariks. Soms is er weinig heksenbezem te zien.
- 5 c Kamperfoelie. Hommels en bijen bezoeken de plant overdag veelvuldig, maar de nectar zit erg diep en is soms voor hen niet te bereiken. Pijlstaartvlinders bezoeken de kamperfoelie vooral 's avonds en kunnen met hun lange tong de nectar wel bereiken.
- 6 Het water waar je op uitkijkt is het Gooimeer.
- 7 c Almere. Je ziet vooral de contouren van Almere-Haven.
- 8 Je eet meestal zoutwatervis, zoals haring, schol en kabeljauw, die hier niet meer zwemt doordat het IJsselmeer langzamerhand van "zout" tot "zoet" water geworden is.
- 9 Door de Afsluitdijk kon het zoute water van de zee niet meer binnenkomen, terwijl de rivieren "zoet" water aanvoerden.
- 10 a De wilg. De buigzame twijgen (takken) worden elk jaar afgesneden en tenen genoemd.
- 11 Wilgentenen worden tegenwoordig nog gebruikt voor vlechtwerk, b.v. voor het maken van manden, schuttingen, enz.
- 12 c Sporendoojsjes. Een varen behoort tot de sporenplanten, d.w.z. de voortplanting geschiedt door middel van sporen, die meestal onderaan het blad in doosjes worden geproduceerd. Mossen en wolfsklauwen behoren eveneens tot de sporenplanten.
- 13 Een den heeft twee lange naalden bij elkaar. Bij een spar staat elke korte naald alleen aan de tak. (zie tekening)
- 14 a 14,3 m.
- 15 c De eng of enk is de oude benaming voor bouwgrond rondom een dorp. Dit gebied wordt Naarder Eng genoemd omdat het bouwland was, behorende bij het toenmalige Naarden, dat hier dichtbij lag.
- 16 Op het bord bij deze akker worden diverse akkerkruiden en vlinders genoemd. Akkerkruiden : perzikkruid, avondkoekoeksbloem.
Vlinders : kleine vos, atalanta.
- 17 c Tarwe.
- 18 Eiken.

Wat is het IVN?

Het IVN natuureducatie en duurzaamheid is een landelijke organisatie van beroepskrachten en talrijke vrijwilligers.

Zij brengt mensen op vele manieren met de natuur en het milieu in contact. Zij wil daarbij de noodzaak van natuur- en milieubehoud onder de aandacht brengen.

Het IVN telt landelijk ongeveer 25.000 leden, over ruim 170 afdelingen verdeeld. Een van die afdelingen is de afdeling Gooi en omstreken met ongeveer 240 leden.

Wat doet het IVN afdeling Gooi en omstreken?

Het IVN afdeling Gooi en omstreken

- Organiseert regelmatig wandelingen in natuurgebieden, maar ook op andere plaatsen in de regio waar natuur te vinden is.
- Maakt beschreven wandelingen om er zelf op uit te trekken.
- Geeft korte natuurscursussen.
- Leidt op verzoek groepen, schoolklassen en verenigingen rond.
- Verzorgt educatieve programma's voor scholen.
- Houdt op verzoek lezingen over natuurgebieden in de regio en over natuur- en milieuonderwerpen.

Het IVN leidt haar eigen gidsen op en organiseert bovendien diverse activiteiten voor leden.

Meer informatie

De wandelingen worden regelmatig gecontroleerd, maar heeft u op- of aanmerkingen, dan graag contact opnemen met:

secretariaat IVN Gooi e.o.
e-mail secretaris@ivngooi.nl

Lid worden van het IVN?

mail secretaris@ivngooi.nl

gecontroleerd oktober 2019